

International Science Group

ISG-KONF.COM

XVII
INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE
"MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC NOTES. THEORY,
METHODOLOGY AND PRACTICE"

Tokyo, Japan
May 03 - 06, 2022

ISBN 979-8-88526-741-0

DOI 10.46299/ISG.2022.1.17

MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC NOTES. THEORY, METHODOLOGY AND PRACTICE

Proceedings of the XVII International Scientific and Practical Conference

Tokyo, Japan
May 03 – 06, 2022

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

UDC 01.1

The XVII International Scientific and Practical Conference «Multidisciplinary academic notes. Theory, methodology and practice», May 03 – 06, 2022, Tokyo, Japan. 1153 p.

ISBN – 979-8-88526-741-0

DOI – 10.46299/ISG.2022.1.17

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liubchych Anna</u>	Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development National Academy of Law Sciences of Ukraine, Kharkiv, Ukraine, Scientific secretary of Institute
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of Accounting and Auditing Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines, Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Oleksandra Kovalevska</u>	Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs Dnipro, Ukraine
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Slabkyi Hennadii</u>	Doctor of Medical Sciences, Head of the Department of Health Sciences, Uzhhorod National University.
<u>Marchenko Dmytro</u>	PhD, Associate Professor, Lecturer, Deputy Dean on Academic Affairs Faculty of Engineering and Energy
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.
<u>Belei Svitlana</u>	Ph.D., Associate Professor, Department of Economics and Security of Enterprise
<u>Lidiya Parashchuk</u>	PhD in specialty 05.17.11 "Technology of refractory non-metallic materials"
<u>Kanyovska Lyudmila Volodymyrivna</u>	Associate Professor of the Department of Internal Medicine
<u>Levon Mariia</u>	Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Scientific direction - morphology of the human digestive system
<u>Hubal Halyna Mykolaiivna</u>	Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor

169.	Sadyk N. FEATURES OF V. PELEVIN 'S POSTMODERN PROSE	785
170.	Turchyn I., Dubnevych N., Hunia L. TYPES OF STYLISTIC REPETITION	789
171.	Veremchuk E. АКЦІОНАЛЬНИЙ МОДУС АНГЛІСЬКОМОВНОГО КОНЦЕПТУ DUTY	791
172.	Zanipa B., Zhaksyngul S., Patam A. EFFECTIVE USE OF COMPUTER LINGUISTIC PROGRAMS IN LEARNING ENGLISH	795
173.	Кислякова Г.В. МОРФОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ОЦІНКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВИ	802
174.	Колонюк С.М. ЕТНОЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ КОНЦЕПТ ПОДОРОЖ : ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ	807
175.	Левчин І.Д., Неівестна В.І. СПЕЦИФІКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОМПОНЕНТОМ-ФЛОРОНІМОМ У ПЕРСЬКІЙ МОВІ	810
176.	Марцінковська І. МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТИМНОЇ ЛІРИКИ Л. КОСТЕНКО	815
177.	Марцінковська І. СЕМАНТИКО-СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ЗАГОЛОВКІВ У ТВОРЧОСТІ С. ЖАДАНА	825
178.	Нестерчук К.М., Пігур М.В. ПОЕТИЧНИЙ СИНТАКСИС ЛІНИ КОСТЕНКО ЯК ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ НА ІНТЕГРОВАНИХ УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У 8-9 КЛАСАХ	832
179.	Пасічник Л. ТЕМА ГОЛОДУ У ТВОРАХ ГРИГОРА ТЮТЮННИКА	838

ПОЕТИЧНИЙ СИНТАКСИС ЛІНИ КОСТЕНКО ЯК ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ НА ІНТЕГРОВАНИХ УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У 8-9 КЛАСАХ

Нестерчук Катерина Миколаївна
студентка факультету філології і журналістики

Пігур Мирослава Василівна
науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира
Гнатюка
Тернопіль, Україна

Згідно з чинною шкільною програмою з української мови для 5-9 класів (2017 р.), учні, котрі вивчають синтаксис, повинні усвідомлювати багатство виражальних засобів комунікативних одиниць та правильно і доречно використовувати їх у своєму мовленні.

Відповідно до рекомендацій сучасних лінгводидактів, досягти зазначених вимог можливо завдяки опрацюванню на уроках української мови не лише теоретичних положень синтаксису і структурного аспекту мовних фігур, а й їхніх стилістично-виражальних можливостей. Тому доцільно застосовувати інтегрований підхід до вивчення синтаксису у тісних зв'язках саме зі стилістикою.

Актуальність обраної теми дослідження вбачаємо в тому, що основою дидактичного матеріалу для інтегрованих уроків синтаксису доречно використовувати тексти художнього стилю, оскільки саме цей функціональний різновид мовлення характеризується неабиякою багатоманітністю мовно-виражальних прийомів.

Мета праці полягає в осмисленні методики інтегрованого підходу до вивчення синтаксису у взаємозв'язках зі стилістикою та в створенні на основі поетичного синтаксису Ліни Костенко добірки дидактичного матеріалу для навчання синтаксису в інтеграції зі стилістикою у 8-9 класах.

До питання стилістичної реалізації синтаксичних одиниць, власне, у віршованих творах зверталися такі українські науковці II пол. XX – поч. XXI ст., як О. П. Безпалько, С. Я. Єрмоленко, А. П. Загнітко, В. Г. Мариниченко, А. М. Поповський, Г. М. Удовиченко, І. М. Уздиган [7, с. 139].

Українська дослідниця стилістичного синтаксису Яра Славутича, М. І. Пентилюк, справедливо зазначила, що «творче, яскраво індивідуальне використання мовних засобів – одна з основних особливостей художньої мови, яка й визначає її своєрідність серед інших стилів» [6, с. 48]. Невипадковим є те, що розробка нових методів лінгводидактичних досліджень уже впродовж тривалого часу пов'язана саме з поетичною мовою. Річ у тім, що «в поетичній

мові яскравіше виступають тенденції, характерні для мови художньої творчості взагалі» [1].

Попри те, що вивчення синтаксису із застосуванням методики інтегрованого підходу теж можливе за допомогою «використання навчальних вправ з елементами стилістичного синтаксису й дидактичними текстами різних функціональних стилів» [4, с. 116], пріоритетним все-таки є художній стиль, якому властиві вияв індивідуальності автора, образність, багатозначність, метафоричність тощо.

Крім того, переконує думка уже згаданої вище дослідниці М. І. Пентилюк, яка наголошує, що «індивідуально-художній стиль письменника становить систему мовних засобів, що сформувалася в результаті відбору і творчого використання лексичних і синтаксичних явищ національної мови не тільки для вираження певного змісту, але й для естетичного впливу на читача. Цій основній функції і підпорядковано відбір та використання усіх мовних ресурсів у художньому творі, в тому числі й синтаксичних» [6, с. 48].

Також лінгводидакт Ніна Голуб наголошує, що, власне, художня література «описує емоційні категорійні ситуації, вербальну й авербальну емоційну поведінку людини, способи, засоби і шляхи комунікації емоцій, у ній зафіксований емоційний видовий та індивідуальний досвід, способи емоційного рефлексування. Цим умотивований добір для роботи на уроці високохудожніх текстів» [2].

Тож пропонуємо добірку дидактичного матеріалу, створену на основі поезій Ліни Василівни Костенко, що складається зі зразків текстів зі збірки «Триста поезій» та запитань і завдань, для навчання синтаксису в інтеграції зі стилістикою в сучасних школах. Використання репрезентованого нижче поетичного синтаксису, на нашій погляд, є актуальним під час вивчення словосполучення і речення, простого речення, односкладного речення, речення зі звертаннями, речення з відокремленими уточнювальними членами, складносурядного та складнопідрядного речень, а також безсполучникового речення.

Варто зазначити, що запропонований навчальний матеріал може містити певні невідомі для восьми- і дев'ятикласників терміносполучення, котрі потребують обов'язкового проведення випереджувальної словникової роботи або супровідного коментаря вчителя.

Текст 1.

Вже почалось, мабуть, майбутнє.

Оце, либонь, вже почалось...

Не забувайте незабутнє,

воно вже інеєм взялось!

І не знецінюйте коштовне,
не загубіться у юрбі.

Не промінійте неповторне
на сто ерзаців у собі!

(Л. Костенко)

Запитання і завдання:

1. Які емоції викликав у вас текст?
2. Назвіть словосполучення з кожного речення.
3. Доведіть, що виділені у тексті слова є словосполученням.
4. Замініть плеоназм синонімічним словосполученням.
5. Яка стилістична роль цієї фігури у тексті?

Текст 2.

Казочка про трьох велетнів

У чистім полі, в полі на роздоллі,
де колосочки проти сонця жмуряться,
Вернигора, Вернивода й Вернидуб –
три велетні –

зібралися та й журяться.

– *Ми велетні, ми велетні, ми велетні.*

Ми теленні, ми теленні, ми теленні!

І сила ж є, і серце не мізерне,
і сто віків ні вмерти, ні заснути, –
все вернем, вернем, вернем, вернем!
А вже пора було й перевернути.

(Л. Костенко)

Запитання і завдання:

1. Про що розмірковує поетеса?
2. Які речення переважають у тексті: прості чи складні?
3. Назвіть складні речення, виділяючи в них граматичну основу.
4. Зробіть усний синтаксичний розбір речень, які є компонентами виділених складних речень.
5. Додайте до виділених речень другорядні члени, щоб зберігся синтаксичний паралелізм у поезії.

Текст 3.

Отак пройду крізь твій великий подив,
не зачеплюсь об лагідні слова,
Ти Вельзевул. По душу теж приходив.
А я не віддала її – й жива.
У тебе з вуст пашіло біле полум'я.
Аби ж то й окошилося на тім.
Ти був високий, наче сонце полудня,
і сумнівам скорочувалась тінь.
Таким лишись. А я піду у зливи.
Молитись пням... Такі тотальні пні...
Я не люблю нещасних. Я щаслива.

Моя свобода завжди при мені.

(Л. Костенко)

Запитання і завдання:

1. Які враження виникли у вас після прочитання поезії?
2. Назвіть із тексту односкладні речення та їхні типи.
3. Чому названі односкладні речення не є еліптичними фігурами?

4. Зробіть усний синтаксичний розбір виділеного речення.

5. Завдяки яким другорядним членам можливий еліпсис присудка у виділеному реченні та його семантична повнота?

Текст 4.

Моя муко, ти ходиш по грані!

Вчора був я король королів.

А сьогодні попіл згорання
осідає на жар кольорів.

Мертві барви.

О руки-митарі!

На мольбертах розп'ятий світ.

Я – надгріб'я на цьому цвинтарі.

Кипариси горять в небозвід.

Небо глухо набрякло грозою.

Вигинаються пензлів хорти.

Чорним струсом палеозою
переламано горам хребти.

(Л. Костенко)

Запитання і завдання:

1. Які емоції та думки викликало у вас прочитання тексту?
2. Охарактеризуйте виділені звертання щодо їхньої будови.
3. Чи можна назвати виділені звертання риторичними? Чому?
4. Назвіть ускладнені речення з тексту.
5. Поясніть стилістичну роль звертань у поезії.

Текст 5.

Як довго не було її в біноклі...

О море днів, гірка твоя вода!

Просмолені канати із коноплі
вже натягати в бурю набрида.

Уже собі нічого не пробачиш.

Уже не йдеш наосліп, навмання.

Земля, земля!.. Ти вже її не бачиш.

Тобі в очах диявольське ткання.

(Л. Костенко)

Запитання і завдання:

1. Доберіть заголовок до тексту.
2. Чи є в поезії речення з відокремленими членами? Відповідь обґрунтуйте.
3. Яке лексичне значення слова «наосліп»?
4. Чи виступає прислівник *навмання* у виділеному реченні уточнювальною обставиною? Чому?
5. Поясніть стилістичну роль ампліфікованих прислівників у тексті.

Текст 6.

І сонце, й сніг, і ожеледь, все разом.

І я не знаю, це весна чи ні?

Сваровськи би позаздрив дивним стразам,

що мерехтять у мене на вікні.
Не встигне поле зазимків злякатись,
не встигне вийти річка з берегів, –
Весна пливе під парусом акацій,
Зима пливе під парусом снігів.

(Л. Костенко)

Запитання і завдання:

1. Яка настроєвість поезії?
2. Назвіть складносурядні речення з тексту.
3. Зробіть усний синтаксичний розбір виділеного речення
4. Перебудуйте виділене речення на складносурядне.
5. Чи зберігається синтаксичний паралелізм виділених рядків поезії при зіставних смислових зв'язках між частинами перебудованого речення? Чому?

Текст 7.

О, як їх їлося, вминалося,
хрумтілося із мокрих жмень!
А щось таке в житті миналося,
миналося із дня у день...
Тепер куштую цвіт з галузки –
струшу росу... зломлю стебло...
Дивлюсь, щоб там якої кузки,
якої кузки не було.

(Л. Костенко)

Запитання і завдання:

1. Як ви гадаєте, про що міркує поетеса?
2. Чи є у тексті складні речення? Відповідь обґрунтуйте.
3. Зробіть усний синтаксичний розбір виділеного речення.
4. Чи можна перебудувати подане складнопідрядне речення на безсполучникове без використання анадиплози слів «якої кузки»? Чому?
5. Яку стилістичну функцію виконує в поезії названа фігура?

Текст 8.

Ой ні, ще рано думати про все.
Багато справ ще у моєї долі.
Коли мене снігами занесе,
тоді вже часу матиму доволі.
А поки що – ні провітку, ні дня.
Світ мене ловить, ловить... доганя!
Час пролітає з реактивним свистом.
Жонглює будень святістю і свинством.
Час пролітає з реактивним свистом.
Жонглює будень святістю і свинством.
А я лечу, лечу, лечу, лечу!
– Григорій Савич! – тихо шепочу.
Минає день, минає день, минає день!
А де ж мій сад божественних пісень?

(Л. Костенко)

Запитання і завдання:

1. Які думки викликав у вас текст?
2. Які види речень за будовою переважають у поезії? Чому?
3. Зробіть усний синтаксичний розбір виділеного речення.
4. Назвіть смислові відношення між гемінованими частинами виділеного речення.
5. Чи можлива синонімічна заміна безсполучникового складного речення складносурядним у цьому тексті? Відповідь обґрунтуйте.

Отже, запропонований нами дидактичний матеріал для потенційних інтегрованих уроків української мови у 8-9 класах розроблено з метою досягнути високої результативності у навчанні школярів синтаксису у тісному зв'язку зі стилістикою, адже ми цілком поділяємо думку Н. Б. Голуб, яка вважає, що «навчання синтаксису не повинне обмежуватися усвідомленням теорії й виконанням синтаксичного розбору речень. Для життя й становлення дитини в соціумі значно важливіше усвідомлення функційних можливостей одиниць синтаксису, формування поведінкових норм для кожної ситуації мовлення засобами цих одиниць, використання мовних засобів для розв'язання будь-яких життєвих проблем» [3, с. 15].

Зрештою ціль комплексно осмислити стилістичні можливості мовних фігур цілком можна реалізувати за допомогою використання на уроках синтаксису текстів художнього стилю, а саме поезій.

Список літератури

1. Акастьолова О. Г. Структура речення та субстантивного словосполучення у поетичній мові (на матеріалі поезії Ліни Костенко). Режим доступу: <http://book.net/index.php/struktura> (дата звернення: 21.01.2022)
2. Голуб Н. Б. Навчання синтаксису учнів 8-9 класів : аналітичний аспект. *Українська мова і література в школі*. 2015. № 5-6. С. 2-6. Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/714009/1/Голуб_навчання_синтаксису.pdf (дата звернення: 27.01.2022)
3. Голуб Н. Б., Галаєвська Л. В. Навчання синтаксису на уроках української мови у 8-9 класах : метод. посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2018. 128 с.
4. Єрмоленко С. Функціональний підхід у методиці навчання української мови (на рівні синтаксису). *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Серія : Педагогіка. 2017. № 2. С. 111-118. Режим доступу: http://Nvmdpu_2017_2_18.pdf (дата звернення: 14.01.2022)
5. Костенко Ліна. Триста поезій. Вибрані вірші. 21-ше вид. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2021. 416 с. : серія «Українська Поетична Антологія».
6. Пентилюк М. І. Стилістичний синтаксис Яра Славутича. *Вісник Таврійської фундації*. Вип. 6. Київ–Херсон : Просвіта, 2009. С. 48-60. Режим доступу: <https://prosvita-ks.co.ua/pentylyuk-m> (дата звернення: 02.01.2022)
7. Тележкіна О. О. Складне безсполучникове речення як компонент поетичного синтаксису Антоніни Тимченко (на матеріалі збірки «Гарячі нитки»). *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. № 29. Київ, 2014. С. 139-149. Режим доступу: <https://jml.nau.edu.ua/index.php/go/article> (дата звернення: 03.01.2022)